

УДК 378.18.035.6

В. В. Степаненко

**ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ
У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОГО
ВИХОВАННЯ**

Професійна підготовка майбутніх медичних фахівців ставить за мету не лише формування системи знань, умінь, навичок, розвиток особистісних якостей, що відповідають вимогам майбутньої професійної діяльності, а й розвиток самої особистості, що передбачає залучення її до системи гуманістичних, загальнолюдських цінностей, які складають основу інтернаціональних ціннісних орієнтацій. Така позиція передбачає формування у майбутніх медичних працівників професійно-особистісних якостей, власних поглядів на професію та своє місце в ній, керування відповідними ціннісними орієнтаціями, прагнення до постійного безперервного самовдосконалення, що є основою для успішного вирішення життєвих і професійних проблем.

Специфіка ціннісних орієнтацій медичних працівників досліджувалася у працях Т. Скрябіної, Г. Щербакової, Ю. Колісник-Гуменюк, Х. Мазепи та ін. Проблема формування окремих професійно-особистісних якостей майбутніх медичних працівників, що забезпечать їх ефективну професійну діяльність в умовах сучасного полікультурного світу, досліджувалася О. Андрійчук, І. Кузнецовою, М. Тараришкіною, І. Тимошук.

Правові засади професійної діяльності та ціннісних орієнтацій медичного працівника закладені у наступних нормативно-правових документах: Основах законодавства України про охорону здоров'я (1992 р.), Етичному кодексі медичної сестри України (1999 р.), Клятві лікаря України (1992 р.), Міжнародному кодексі медичної етики (1949 р.), Міжнародній клятві лікарів (1948 р.), Постанові Комітету міністрів Ради Європи «Пропозиції державам-учасницям для покращення розподілу медичної допомоги в лікарнях і поза лікарнями» (1980 р.), Декларації про незалежність і професійну свободу лікаря (1986 р.) та ін. [1].

Метою статті є розкриття основних аспектів формування інтернаціональних цінностей у студентів медичних спеціальностей.

Формування національних та інтернаціональних цінностей у майбутніх медичних працівників здійснюється за такими напрямками:

- гуманістичне поєднання професійного становлення з формуванням високоморальних рис громадянина України;
- формування всебічно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної особистості, здатної до самовдосконалення та самореалізації, виховання у неї почуття відповідальності, високої духовності;

- формування цінностей у процесі усвідомлення своїх інтересів та переваг; знання джерел і рушійних сил самовизначення особистості;
- запобігання негативному впливу на свідомість студентів інформації, яка містить елементи жорстокості, бездуховності;
- впровадження у свідомість молодих людей переваг здорового способу життя, формування національної культури, соціально активної, здорової та духовно багатой особистості [2].

Важливим елементом навчально-виховного процесу є формування всебічно розвиненої, високоосвіченої особистості, здатної вносити власний вклад в реалізацію національної ідеї [3]. Концепція виховної роботи спрямована на формування особистості, яка усвідомлює свою приналежність до українського народу, зберігає і продовжує українські культурно-історичні традиції, шанобливо ставиться до рідних святинь, української мови та історії, а також до культури та історії інших народів.

Кінцевим результатом формування інтернаціональних цінностей у майбутніх медичних працівників є сформована цілісна особистість – повноправна, самостійна та творча, яка відчуває свою співпричетність до української національної культури, ідентифікує себе з українською нацією й реалізує свої потенційні можливості на благо України, поважає особистість та права представників інших національностей, їх культуру та історію.

Організаційно-педагогічні умови виховної роботи зі студентами медичних спеціальностей було проаналізовано у дисертаційному дослідженні Х. Мазепи. Особливості виховання студентів медичних спеціальностей, на думку автора, зумовлені такими чинниками, як зміна ціннісних орієнтацій, виховних ідеалів, перехід до ринкових відносин, необхідність посилення національного виховання в поєднанні з підготовкою до інтеграції України у світовий культурний простір [4, с. 4].

До національних цінностей медичного працівника відносяться такі цінності, як: мир, безпека, суспільний порядок, праця, колективізм, соціальна справедливість, рівність, відповідальність, воля, обов'язок, повага до закону, права людини, готовність до захисту індивідуальних прав і свобод, толерантність, пошана до цінностей інших народів, творча і соціальна активність, вихованість, патріотизм, готовність до захисту Батьківщини, почуття національної гідності, історична пам'ять, пошана до національних традицій, любов до рідної культури.

Національні ціннісні орієнтації визначають вибір суспільно-ціннісної діяльності, сприяють розвитку почуття відповідальності перед людьми та суспільством за результати своєї діяльності, спрямовують на виховання поваги до законів держави і прав людини. Без усвідомлення своєї належності до певної нації, дотримання її традицій неможливо стати громадянином світу.

Медицина як ніяка інша сфера людської діяльності є соціально забарвленою. Суспільство висуває підвищені вимоги до медицини і лікарства. Лікар не може стояти осторонь прогресу, збереження миру,

запобігання розв'язання воєнних конфліктів, захисту екології тощо. Водночас медицина є «позасоціальною», «позаполітичною» галуззю. Слідуючи клятві Гіппократа, лікар зобов'язаний надавати допомогу кожному, хто її потребує, незалежно від расової приналежності, політичної прихильності, віросповідання.

Професійні ціннісні орієнтації містять ставлення до засвоєння знань, здатності застосовувати ці знання у практичній діяльності, генерувати ідеї, творчо трансформувати світ і себе. Професійні ціннісні орієнтації спрямовані на цінність професії, яка складається як із самостійного її значення для розвитку і творчого самовираження особистості, так і з того, що трудова діяльність є засобом досягнення різних благ, до яких прагнуть члени суспільства.

Особливість професійних ціннісних орієнтацій лікаря в тому, що вони майже збігаються з духовними та морально-етичними ціннісними орієнтаціями. Гуманізм лікаря співпадає з соціальною функцією медицини. Він виявляється в активному прагненні допомогти хворому, використати всі можливості для охорони здоров'я. Специфічність професійних ціннісних орієнтацій медиків також полягає в об'єкті професійного впливу – людині. Людина – це об'єкт найвищого ступеня складності [5].

Отже, медик зобов'язаний докласти всіх зусиль для того, щобвилікувати хворого або полегшити його страждання незалежно від національної чи релігійної належності, суспільного становища, політичних поглядів пацієнта, не зважаючи на труднощі, а якщо це необхідно, то й на власні інтереси. Це підкреслює надзвичайну суспільну значущість медичної діяльності, від якої залежить доля людини, її життя та здоров'я [2].

Таким чином, формування у майбутніх лікарів інтернаціональних цінностей є першочерговим завданням національного виховання, яке передбачає поважне ставлення до інших народів, їх історії, культури, традицій, мови, прагнення до взаємодопомоги. Це вимагає від медичних працівників наявності певних моральних якостей, серед яких провідне місце займають гуманізм, толерантність, повага до представників інших культур, націй, рас, релігій, почуття дружби між народами, відчуття рівності усіх національностей тощо.

Незважаючи на різні соціально-економічні та політичні умови розвитку суспільства, на сучасному етапі формування інтернаціональних цінностей у майбутніх медичних працівників передбачає формування цілого ряду моральних рис особистості, насамперед, її суспільних потреб та інтересів, соціальних мотивів діяльності, світогляду та моральних переконань з відповідними навичками поведінки; спирається на принцип зв'язку інтернаціонального і патріотичного виховання та виступає органічною частиною всебічного розвитку особистості лікаря.

Метою подальших розвідок з означеної проблеми є вивчення конкурентоспроможності майбутніх медичних працівників, необхідності їх підготовки згідно з міжнародними кваліфікаційними стандартами, полікультурних аспектів взаємодії з населенням.

Список використаної літератури

1. **Права** людини в системі взаємовідносин «лікар-пацієнт» в відкритому суспільстві / [авт.-уклад. Т. К. Набухотний, В. П. Павлюк, Т. С. Макієнко, Ю. М. Скалецький]. – К. : Телеоптик, 2000. – 219 с.
2. **Колісник-Гуменюк Ю. І.** Особистісна характеристика медичного працівника / Ю. І. Колісник-Гуменюк, В. В. Гуменюк / Непереривна професійна освіта: теорія і практика. Педагогічні науки. – Вип. 1 – 2 (42 – 43). К. : ТОВ «Видав. п-во «Едельвейс». – 2015. – С. 72 – 77.
3. **Дашевський І. О.** Медичний коледж. Виховна робота: Сайт Української медичної стоматологічної академії – Режим доступу: <http://www.umsa.edu.ua/fakultetmedkoledg_vihovat.html>.
4. **Мазепа Х. П.** Організаційно-педагогічні умови виховної роботи в медичному коледжі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Христина Петрівна Мазепа / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2001. – 220 с.
5. **Скрябіна Т. О.** До питання про типологію цінностей / Т. О. Скрябіна // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – №4 (51). – 2012. – С. 119 – 126.

Степаненко В. В. Формування інтернаціональних цінностей у студентів-медиків як складова національного виховання

У статті розкрито основні особливості та напрями формування інтернаціональних цінностей у майбутніх медичних працівників. Наголошено увагу на тому, що кінцевим результатом формування інтернаціональних цінностей у майбутніх медичних працівників є сформована цілісна особистість – повноправна, самостійна та творча, яка відчуває свою співпричетність до української національної культури, ідентифікує себе з українською нацією й реалізує свої потенційні можливості на благо України, поважає особистість та права представників інших національностей, їх культуру та історію. Лікар зобов'язаний докласти всіх зусиль для того, щоб вилікувати хворого або полегшити його страждання незалежно від національної чи релігійної належності, суспільного становища, політичних поглядів пацієнта, труднощів та власних інтересів медичного працівника.

Ключові слова: інтернаціональні цінності, ціннісні орієнтації, студенти-медики.

Степаненко В. В. Формирование интернациональных ценностей у студентов-медиков как составляющая национального воспитания

В статье раскрыты основные особенности и направления формирования интернациональных ценностей у будущих медицинских работников. Уделяется внимание тому, что конечным результатом формирования интернациональных ценностей является целостная личность врача – полноправная, самостоятельная и творческая, которая чувствует свою принадлежность к украинской национальной культуре, идентифицирует себя с украинской нацией и реализовывает свои

потенциальные возможности на благо Украины, уважает личность и права представителей других национальностей, их культуру и историю. Врач обязан приложить все усилия для того, чтобы вылечить больного или облегчить его страдания независимо от национальной или религиозной принадлежности, общественного положения, политических взглядов пациента, трудностей и собственных интересов медицинского работника.

Ключевые слова: интернациональные ценности, ценностные ориентации, студенты-медики.

Stepanenko V. The Formation of International Values among Medical Students as Part of National Education

The article deals with the basic features of the formation and direction of international values among future health professionals. Attention is paid to the fact that the end result of the formation of international values is the whole personality of the doctor – a full-fledged, independent and creative, who feels that they belong to the Ukrainian national culture identifies with the Ukrainian nation and to realize their potential for the benefit of Ukraine, respect for the individual and the rights of other nationalities, their culture and history. The doctor is obliged to make every effort in order to cure the patient or alleviate his suffering, regardless of ethnic or religious affiliation, social status, political views, the patient's own interests and difficulties of a health professional. This highlights the extreme importance of public health activities, on which the fate of man, his life and health. Despite the various socio-economic and political conditions of society, at the present stage of international values of future health workers involves the formation of a number of moral traits, especially its social needs and interests, social motives of activity, belief and moral convictions with relevant skills conduct; based on the principle of international communication and patriotic education and serves an organic part of all-round development of the individual doctor.

Key words: international values, medical students, value orientations.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2015 р.

Прийнято до друку 30.10.2015 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Прошкін В. В.

УДК 37.035.6:371.32

В. І. Степаненко

**ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ І ПРАВОВИЗНАВСТВА**

В Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді зазначено, що серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними